

Nam Maling Hte Du Hkra Ladaw Galai Shai Ai Lam

Nam Maling gaw duhkra ladaw galai shai lam a madung npawt langai rai nga ai. Duhkra ladaw galai shai byin shangun ai lam law law nga ai raitim, Nam Maling gaw duhkra ladaw galai shai lam hpe law malawng byin shangun nga ai. Mungkan ga gaw shinggyim masha hte dusat dумыeng hkrung damin yawng rau sak hkrung nga ai nta langai hte bung nga ai. Dai shinggyim masha hte dusat hkrung damin ni gaw nam maling a ntsa shamyet shanat let sak hkrung nga ai.

Langai mi n nga mat jang, yawng kaw ahtu hkra shangun nga ai. Ga shadawn, nam maling krin mat jang hka shi ni hkyet mat na, kahtet shadang tsaw wa na, dusat ni a nga shara ni htenza mat na, hka kaba wa na hte kaga law law ahtu hkra shangun nga ai. Dai majaw yawng mayawng gaw rap ra nga ra ai, langai mi yawm mat ai lam, shadawn shadang hta law wa ai mung n mai nga ai. Lapu ni hpe Miwa mung de hpaga hku dut shalai kau jang, Yu ni grai law wa na rai nga ai. Hpa majaw nga yang, Yu hpe sha na Lapu n nga mat ai majaw rai nga ai, Yu law wa ai majaw, anhte a nsi naisi hkai sun ni hta dingbai dingna law law hkrum wa mai nga ai. Ndai lam ni gaw shingra masa lam a mabyin htung lai (Ecosystem) rai nga ai. Nam maling hpe gaw, mungkan ga a sinwawp (The lungs of the earth) ngu shingdaw tsun shaga nga ai. Shinggyim masha hta mung Ssinwawp gaw ahkyak rai nna, Mungkan ga hkamja na matu mung nam maling gaw ahkyak rai nga ai.

Nam maling htenza mat yang hkrum machyi wa na lam law law nga ai re. Madung gaw duhkra ladaw galai shai ai lam rai nga ai. Duhkra ladaw galai shai ai marang e, Mungdan (shn) dai ginra a Sut Masa Lam, Shinggyim nau na Lam, Makau Grup-yin lam ni yawng ahtu hkra wa na rai nga ai. Duhkra ladaw galai shai ai ngu gaw shaning law law hta na laning hte

laning a Duhkra ladaw n bung ai hku galai shai ai masa hpe ngu ai re. Duhkra ladaw galai shangun ai npawt langai hku na gaw nam maling ni krin mat ai majaw rai nga ai.

Nam maling gaw kahtet shadang rap ra lu ai, Hka ni hpe mahkawng da ya ai, marang hpe jahtu ya lu ai, lamu ga hpe magra shangang shakang da ya ai, n bung laru hpe shinggang shingla tai ya ai, Nsi naisi ni kaja ai, hkamja lam lu ai hte kaga akyu law law lu la nga ai. Nam maling krin mat yang chyawm gaw, Hka kaba wa na, Ga sharut gyi wa na, nbung laru hkrum sha wa na, Hkai sun nsi naisi pru shadang yawm wa na, Ana zinli law wa na, kaga mayak law law hkrum sha wa na rai nga ai. Daini anhte ginra hta mung madung hkrum sha nga ai lam ni rai nga ai.

Myen mungdan gaw duhkra ladaw galai shai ai a majaw tsinyam hkrum sha dik madang No. (2) hta shang nga ai lam hpe (C l i m a t e R i s k I n d e x , 2 0 2 0) a sumtang hta mu lu nhtawm, hkrit tsang ra ai madang rai nga ai. Myen mungdan a malap n mai Nagit Laru Kaba (Cyclone Nargis) gaw 2008 ning May 2 ya hta byin lai wa sai. Dai Cyclone Nargis gaw Mungkan hta ja dik ai laru kaba rai nna, asak si sum law dik rai nga ai. Masha 138,000 daram a s a k s i s u m nna, dum nta sen sanit daram htenza hkrum nga ai. Ndai zawn re duhkra ladaw galai shai ai majaw byin pru wa ai shingra hpye n g a w m a s h a h p e sha ahtu hkra shangun ai n rai, kaga sut masa lam, hpaji lam, hkamja lam, rawt jat lam ni yawng hta ahtu hkra nga ai re. Dai ni anhte ginra ni hta mung duhkra ladaw galai shai wa ai lam loi loi hkrum hkra wa nga hpe mu mada hkrum sha nga ai. Kahtet shadang tsaw wa ai, hka kaba ai, sharut gyi ai, nbung laru kaba ru ai lam, hka hkyet ai lam ni madung hkrum sha nga ai.

Laning hte laning lamu marang, katsi kahtet n rap ra wa ai, aten ladaw galai shai wa ai lam ni gaw duhkra ladaw galai shai wa ai lam ni a kumla rai nga ai. Hka kaba ai lam gaw lamu marang n rap ra ai marang matut

manoi dingyang htu ai, marang hka ni hpe shingang shingna makawp da ya na hpun ni n nga mat ai, yawm mat ai majaw rai nga ai. Hka kaba ai majaw ahtu hkra shangun ai lam ni gaw hkai nmai , yisun hkau na, dum nta, dusat yamnga, lam, mahkrai hte masha asak hpe du hkra sum machyi byin shangun nga ai. Sharut gyi ai lam mung lamu ga hpe ju m tek da ya ai hpun, sumwum, tsingdu ni yawm mat ai majaw rai nga ai. Sharut gyi ai lam gaw law malawng bum ga hta byin ai rai nna, lam, mahkrai, dum nta, yisun hte masha asak du hkra htenza hkra machyi shangun nga ai.

Kahtet shadang tsaw wa ai mung nam maling ni krin wa ai majaw n kaja ai nsa (Carbon Dioxide) gaw lamu gang hkau shara mi hta hpawng chyawm nga nhtawm kahtet shadang hpe shatsaw ya nga ai. Kahtet shadang tsaw wa ai majaw, marang taw wa ai lam, marang ladu lai kaba htu ai lam, nbung laru kaba, hkyen bum byawng gyi mat ai lam, shinggyim masha galaw lu galaw sha lam hta yak hkak wa ai, ana zinli law wa ai, dusat ni nga shara htawt mat ai lam hte hkai nmai ni pru shadang yawm wa lam ni byin pru wa nga ai. Kahtet galai shai lam hte seng ai Paris myit hkrum ta masat htu da ai lam hta Mungkan a kahtet shadang (Global Warming) hpe (1.5 HC) hta n tsaw wa hkra makawp maga sa wa na lam hpe mungdan shagu shanglawm let myit hkrum da sai re.

Daini anhte ginra ni hta mung dukra ladaw galai shai lam lani hte lani grau grau sawng wa ai hpe mu lu nga ai. Dai hpe anhte mungchying shawa ni gaw dai masa hta sha htap htuk hkra nga sana kun? Shing n rai mabyin npawt hpe sawk tam nhtawm, makawp maga na ladat tam na kun, myit yu ra nga ai. Hpaga la ni sha hpun kran ai shanhte hte sha seng ai ngu n rai nga ai, shing-ra hpyen gaw masha amyuu, matsan lu su, hpaji chye ai n chye ai n lata, yawng hpe hkra machyi shangun nga ai.

Dai majaw duhkra ladaw galai shai ai lam hpe makawp maga na bungli gaw yak la ai bungli n rai nga ai. Ya nga taw nga ai nam maling ni hpe matut nna makawp maga na, krin mat ai, yawm mat ai shara ni hta bai hkai jahpring na, gawn hkang na lam ni sha rai nga ai. Nam maling kata na nam maling pru kun rai hpun, kawa, Ri hte kaga kunrai ni hpe ra ai daram sha shaw jai lang na, taw wa magang ai hpun hpan ni hpe madat da nna, kanu hpun (Mother Tree) hku na masat da na. taw wa sai Dusat dumyeng ni hpe mung gap sat hpaga galaw ai n nga hkra hkyak hkyak makawp maga ra nga ai. Mare kahtawng shagu mare kahtawng namkawn ni hpe masat da nhtawm nam maling makawp maga gawn hkang bungli hpe ningpawt hku nna galaw sa wa ra nga ai. Nam maling ni hpe grau kaja hkra makawp maga yu gawn hkang ai marang, lahta na du hkra ladaw galai shai wa ai manghkang ni hpe hparan ya chyalu rai nga ai.

Duhkra ladaw galai shai lam a madung gaw shinggyim masha ni rai nga ai. Ndai zawn duhkra ladaw grau grau sawng wa ai hte maren, shinggyim masha ni a ngamu ngamai sak hkrung lam hte asak ni hpe du hkra hkrit tsang ra madang rai wa nga ai. Grau nna anhte zawn matsan ai mungdan gaw kaga rawt jat nga sai mungdan ni hta grau nna, machyi hkrum nga ai. Hpa majaw nga yang Shingra hpyen hpe tau hkrau nna makawp lam, hkyen shajin ai lam, ja gumhpraw arang bang ai lam ni hta naw gawng kya ai majaw tsimyam hpe grau na hkrum sha nga ai re.

Maga mi de gaw nam maling shakrin nhtawm, maga mi de gawn hkang lam galaw rai yang mung awngdang lam lu na n rai nga ai. Bai na ndai bungli gaw Asuya a magam bungli she re ngu n myit la ai sha, Asuya mungshawa, sut hpaga lauban ni, hte kaga seng ang ai wuhpung wuhpawng ni yawng shanglawm gun hpai makawp maga ra nga ai. Nhprang sut rai nam maling ngu gaw, ji woi ji wa ni kaw sinli wunli hkam la ai lam n rai nga ai, du wa na prat ramma ni kaw na jahkring mi gan shap akyu jashawn lang ai lam she rai nga ai. Dai majaw anhte ni a ten hta nam

maling hpe makawp maga gawnhkang da yang she, du wa na ten na kashu kasha ni akyu hkam sha lu na rai nga ai. Nam maling hpe tsaw ra myit majing hte makawp maga ai hte maren, nam maling kaw na lu ai akyu ara law law hpe mung anhte shinggyim masha ni bai hkam sha lu na rai nga ai.

Duhkra ladaw galai shai ai madung npawt langai rai nga ai nam maling hpe nang ngai yawng madu myit hte hpaji machye machyang, atsam marai, ja gumhpraw hku nna shawng lawm makawp maga sa wa ga ngu ga saw dat nngai.